

ערב יום הכיפורים תשפד – למחילה, לסליחה ולכפרה

1. **תענית כ,א-ב:** מעשה שבא רבי אלעזר (בן ר') שמעון מבית רבו והיה רכוב על החמור ושמו שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו שלום עליך רבי, ולא החזיר לו. אמר: ריקה, כמה מכוער אותו האיש, שמא כל בני עירך מכוערין כמותך? אמר לו: איני יודע, לך ואמור לאומן שעשאני, כמה מכוער כלי זה שעשית. כיון שידע שחטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר מחול לי. אמר איני מוחל לך, עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית. היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו, יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים שלום עליך רבי מורי. אמר להם למי אתם קורין רבי? אמרו לו לזה שמטייל אחריו. אמר להם אם זה רבי אל ירבו כמותו בישראל, שכך וכך עשה לי. אמרו: אעפ"כ מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא. אמר להם: בשבילכם הריני מוחל לו **ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.**

שו"ע רבינו הזקן תרו: יתן כל אדם אל לבו בערב יום הכפורים לפיכך לכל מי שפשע כנגדו, ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לילך ולפייס ולבקש שימחל לו ... ואם אינו מתפייס בפעם ראשון, יחזור לפייסו פעם שנית במין ריצוי אחר ואם לא נתפייס, יחזור פעם שלישית לפייסו במין ריצוי אחר ... ואם לא נתפייס בפעם השלישית, שוב אין זקוק לו... **והמוחל לא יהיה אכזרי מלמחול, אלא ימחל לו מיד.**

רמב"ם תשובה ב,י: אסור להיות אכזרי ולא יתפייס ... ובשעה שמבקש החוטא למחול, מוחל **בלב שלם ובנפש חפצה** ... וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון. אבל עובדי כוכבים ערלי לב אינן כן 'ועברתן שמרה נצח'. וכן אומר על הגבעונים שלא מחלו והתפייסו, 'הגבעונים לא מבני ישראל המה'.

2. **תפילות היום:** ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את יום הכיפורים הזה, את יום סליחת העון הזה... **למחילה, ולסליחה ולכפרה. נוסח הוידוי:** ועל כולם אלוקה סליחות, **סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.**

מחילה – תניא אגרת התשובה פרק א: ואף שמוחלים לו **העונש** על שמרד במלכותו... ואין מזכירים לו דבר וחצי דבר ביום הדין **לעונשו** על זה. **סליחה – תפילת אל-ל מלך:** 'מרבה מחילה לחטאים וסליחה לפשעים', ובגמרא יומא לו, ב: הפשעים אלו **המרדים** (היינו שהסליחה היא ויתור המלך על פשע המרידה והפגיעה בכבודו האישי). **כפרה – רש"י בראשית לב, כא:** כל כפרה אצל עוון... לשון **קינוח והעברה. רש"י במדבר יט, כב:** משל לבן שפחה שטינף פלטיין של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה, כך יביאו פרה ותכפר על העגל.

3. **תהלים קל:** אם עוונות תשמור י-ה, ה' מי יעמוד, כי עמך הסליחה **למען תוורא – ילקוט שמעוני:** הסליחה מופקדת אצלך מראש השנה וכ"כ למה? למען תורא, ליתן אימתך על בריוותך ביום הכפורים.

מאמר כי עמך הסליחה תשט: כמו אדם שחייב סך גדול עצום ואין ידו משגת לשלם אלא מחצית החוב ... וגם זה אינו אפשרי לו לשלם בפעם אחת, כי אם קמעא קמעא בריבוי שנים. והיה אם מי שחייב לו הוא טוב ומסכים אשר ישלם לו כפי השגת ידו וגם מחצית זה ישלם קמעא קמעא במשך ריבוי שנים... הנה קירוב האדם פועל בו עוד יותר ריבוי ההשתדלות, עד שיכול להיות כי ישלם כל החוב או בכל אופן יותר ממה שחשב תחלה. אבל אם הוא קשה וחפץ כי ישלם כל חובו בפעם אחת, הרי מתרשל החייב ומתבלבל ואינו משלם כלום... וכן הוא בעניין התשובה, דאנו אומרים 'ותלמדנו ה' אלוקינו להתוודות לפניך למען נחדל מעושק ידינו', דהנה החייב ואינו פורע כלל נקרא עשקן, אמנם על ידי 'ותלמדנו להתוודות לפניך', ואתה סולח לפרוע החוב כפי השגת ידינו, וגם זה קימעא קימעא, על ידי זה 'נחדל מעושק ידינו', דסליחה זו נותנת כח ועוז להשתדל בכל מיני השתדלות לשלם החוב.

ליקוטי שיחות ה/250: כאשר יוסף גמל עם אחיו טוב למרות שגמלו עמו רעה, הוא הראה את הדרך ליהודים בכל הדורות, שכל אחד יביט על יהודי אחר **לא כמו שהוא נראה בחיצוניות אלא כמו שהוא מצד עצם הנשמה** ובמילא יכלכל אותו לפי מעשיו (הטובים) ויגמול טובות עם חייבים. וכאשר נוהגים כך עם יהודי אחר, מעוררים שגם אצל עצמו יאירו כל העניינים כפי שהם מצד עצם הנשמה.

גמרא סוף יומא: הרואה קרי ביום הכפורים ידאג כל השנה כולה, ואם עלתה לו שנה – מובטח שהוא בן עולם הבא - **רש"י:** שלא מת, מובטח לו שמעשים טובים יש בידו שהגיגו עליו וכן עולם הבא הוא.

ליקוטי שיחות יז/188: היות שאי אפשר להגיע לאופן הנעלה של 'תשובה מאהבה', אלא על ידי צימאון ותשוקה שנוצרים מכוח ה**ריחוק והזדונות**, ע"ז מתעלים הזדונות עצמם והופכים לזכויות, בדוגמת 'מכשירי מצווה' שלדעות מסוימות הם חלק בלתי נפרד מהמצווה.